

BENE ZOLTÁN
Asztaltól ágyig

(Részlet az *Igazak* című, készülő regényből)

Amikor november 3-án a Monarchia aláírta a fegyverszüneti megállapodást Padovában, Igaz Gerő sebesült lábába belehasított a fájdalom. S mint az efféle hasogatásokkor mindig, ezúttal is szinte letaglózta a veszteség érzése; a szívét facsarta mindaz, amit azáltal veszített, hogy a lövészárokban töltötte azt az időt, amit az iskolapadban és a város utcáin lófrálva, a mozgóképszínház hátsó sorában szorongva, a folyóparton lányokkal andalogva, a szobája sarkában, könyvvel a térdén, a sportpályákon vagy éppen az anyja szoknyája mellett, az apja történeteit hallgatva kellett volna, és mindaz a tömérdek szenvedés, amit átélnie és látnia kellett. Ha mindent, amin keresztülment (és megy) egy győztes háborúért visel el, akkor sem lenne könnyű dolga, egy tönkrevet, tönkretett és megalázott országban azonban még sokkal-sokkal nehezebb.

– Ideje volt a békének – szögezte le komoran Bagdy úr. – És a Nemzeti Tanács talán nem rontja el...

Néhány napja még reggeltől estig azt hallgatta Igaz Gerő Bagdy úrtól, mekkora szégyen, hogy a rendőrség ennek a magát Magyar Nemzeti Tanácsnak nevező fölforgató egyletnek az oldalára állt. Amikor már nem bírta tovább a rangidős nyomozó zsörtölődését, megkérdezte:

– Jobb lett volna újra löni az emberekre, Bagdy úr, mint a Lánchídon pár nappal ezelőtt?

– Az a sortűz tartotta fönn a rendet! – vont a föl a szemöldökét az idősebb nyomozó megütközve. – Aminek mi vagyunk az őrei kolléga úr, a nevünkben is benne van!

– Én lőttem a taljánokra – mondta erre Igaz Gerő –, és azt sem élveztem, holott azok is lövöldöztek rám. A saját honfitársaimra inkább nem fognék fegyvert...

– Egy nyomozónak legfőljebb a bűnözőkre kell fegyvert fognia! – kerülte ki a vitát Bagdy úr.

– Mindenesetre Károlyi gróf a miniszterelnök, ehhez kell tartanunk magunkat – szögezte le Igaz Gerő.

– Nekem legfőljebb Somogyi doktor, a polgármester parancsol, nem ez a vörös arisztokrata, aki megölette Tisza Istvánt!

– Nem tudjuk, ki ölette meg Tiszát – ingatta a fejét Igaz Gerő. – Meglehet, senki nem bízta meg azt a különítményt, meglehet, egyszerűen csak raboltak, garázdálkodtak, vagy személyes bosszút álltak... Tudja az ég, mi vezette őket...

– Maga, dacára a frontnak és az ott szerzett tapasztalatainak, rendkívül és gyógyíthatatlanul naiv, Igaz kolléga... – legyintett Bagdy úr, és tovább füstölgött a Károlyi-kormány miatt.

Azóta másfél hónap telt el, Károlyi Mihály továbbra is a miniszterelnöki székben ült, a háború véget ért mindenütt, valamennyi fronton, nyomorúságos béke köszöntött az országra, az emberek lelkére pedig lélekölő szorongás telepedett. Tartottak a holnaptól, rettegetek a holnaputántól.

– Károlyi nem fog minket megvédeni a győztesektől, akárki meglássa – vélekedett Horváth úr még valamikor december elején. – Oláhok, rácok, tótok ideje jön. Meg a zsidóké, én mondom.

Hát, a titkosrendőrség éppen Horváth úrnál is vizsgálódhatna, gondolta Igaz Gerő, amikor ez a két mondat az eszébe jutott – mintha csak az Ébredőket hallaná...

A jelentését letisztázta, legépelte, aláírta, odahelyezte Bagdy úr asztalára. Az állt benne, aminek benne kellett állnia.

December 18-a volt, szerda, az alig több, mint egy hete, december 13-án elkövetett gyilkosság, Nagy Gyula meggyilkolásának ügye lezárult. Mindenki meglegedésére, mondja majd Bagdy úr, s egyet fog vele érteni Borbola bűnügyi kapitány meg Temesváry doktor is. De ő, Igaz Gerő tisztában volt azzal, hogy nem az igazságot derítették föl. Miközben hitt abban, hogy az lett volna a dolguk – talán valóban megengedhetetlenül naiv, ahogy Bagdy úr többször is a fejéhez vágta már.

– Menjen haza, pihenje ki magát – lépett az irodába Bagdy úr, megakasztva ezzel Igaz Gerő töprengését. – A jelentést majd én továbbítom. És ne aggódjon, nem leszek fukar a dicsérő szavakkal!

Igaz Gerő elhaló hangon mondott köszönetet, s nyomban élt is a fölkínált lehetőséggel. Olyan fáradtnak érezte magát, mint amikor teljes mentfelszerelésben kellett megmászniuk a kopár, köves hegyeket ott lenn, délen. Mielőtt sietősen hazaballagott volna, a Liliom utcába, mégis erőt vett magán, és benézett a lefoglalt áruk raktárába. Sándor, az öreg raktáros úgy fogadta, mintha a rokona lenne, és óvatosan egy zacskó kávé csúsztatott a zsebébe, miközben a szeme közben úgy mosolygott, ahogy a kutyáké szokott, amikor hazaér a gazdájuk. A fiára emlékeztette Igaz Gerő, ezt már egy esztendővel korábban tisztázták. A fiára, aki még az elején, a muszka fronton esett el. Soha nem tért haza a teste sem.

– Gránát robbantotta széjjel – mesélte az apa hónapokkal korábban, könnyes szemmel. – Négyüket ölte meg az a gránát, egyetlen nagy maszszává aprította szegénykéket... Az anyja nem is tudja, ő azt hiszi, egyszer majd eltemetheti itthon...

A nyomozó megszorította Sándor kezét, ahogyan az utóbbi időben mindig tette, valahányszor találkoztak. Szavak nem hangoztak el közöttük már régóta. Nem lett volna értelme a beszédnek.

Kisné megörült a kávénak, egyből főzött is egy-egy nagy csészével mindkettejüknek. Miután megitták, Igaz Gerő bezárkózott a szobájába, és az utolsó ópiumlabdacsához menekült. Lázálmában ismét megjelent Gönczy hadnagy, ám a jól ismert történet ezúttal a felénél megszakadt. Nagy Gyula és Klára tolakodott be a látomásaiba erőszakosan, kíméletlenül, őket az égett arcú és Kovács, Széll Jolán és Schneider hadnagy követték, végül megjelentek a titkosrendőrök, kezükben Stíber levágott fejével...

Amikor verejtékben fürödve fölriadt, a téglagyári munkás neve visszhangzott a fejében.

– A kurva életbe – nyögte –, én berendeltem ma a Rákóczi térre!

Bár mindene fáj, és úgy érezte, az utca bizonytalanul folyik el a lába alól a semmibe, mégis beholt az irodába. Bagdy úr szerencsére nem tartózkodott benn, Stíber Aurél viszont a folyosón ülve várakozott.

– Közbejött ez-az – mentegetőzött Igaz Gerő rekedten. A nyelve alig forgott. Úgy érezte, mintha egy darab taplót szopogatna.

– Ha ad igazolást, hogy itt voltam, elüldögélek én naphosszat – vonogatta a vállát a szemtanú.

– Jöjjön – invitálta az irodába. Leültette az íróasztala előtt álló székre, megkínálta egy Memphisszel.

– Miért kellett idejönnöm? – szívta le a füstöt mélyen a tüdejébe Stíber.

– Az ügyet lezárjuk – gyújtott rá egy cigarettára a nyomozó is, annál szárazabb már úgysem lehet a szája, mint amilyen.

– És azért hívott, hogy ezt elmondja nekem? – csodálkozott Stíber. – Rendes ember maga, nem hiába a Gazi fia. Közülünk való...

– Ne barátokozunk, Stíber úr, nem ezért vagyunk itt! – Igaz Gerő úgy érezte, a szeme menten kiugrik az üregéből. – Előkészítettem egy új vallomást. Maga 13-án, pénteken este berúgott, ezért nem emlékezett pontosan, mi és mikor is történt azon az estén, éjszakán, amikor pedig először itt járt, össze-vissza zagyvált mindent. Istenigazából kilenc óra előtt pár perccel látta veszekedni Nagy Gyulát, és nem holmi kövér emberrel került szóváltásba, hanem egy katonaszökevényvel, aki elrongyolódott honvédzubbonyt viselt.

– De nem így volt – hökkent meg a téglagyári.

– Ha nem így volt, a törvény elé fogják rángatni.

– Miért?

– Nem én döntöm el, miért, Stíber úr – sóhajtott Igaz Gerő. – De jobb, ha aláírja ezt az új vallomást, ha nem akar bajba kerülni. És mivel egy kicsit tényleg maguk közül való vagyok, én bizony azt mondom, nem lenne jó, ha bajba kerülné...

– Nem változik semmi – szívta meg az orrát Stíber Aurél.

– Hogy érti ezt?

– Eddig is szartak a magamfajta szavára, eztán is szarni fognak.

Ahogy mondja, ismerte be magában Igaz Gerő, de közben a tanú elé tolta a papírt.

– Itt – mutatott a lap aljára.

– A pék faszát! – sziszegte Stíber, ennek ellenére fölvette az asztalon heverő tollszárat, belemártotta a tintába, és odakanyarította a nevét, ahová Igaz Gerő kérte. Aztán lecsapta az asztalra a tollat.

– Megkapja az igazolását, ha vár egy percet a kapuban – mondta még a nyomozó.

– Várok – dörmögte Stíber, azzal köszönés nélkül távozott. Talán az ajtót is becsapta volna maga után, ha nem a Gazsi fia ül az irodában.

A nyomozó megírta az igazolást, leküldte az ügyeletessel. Utána az asztalára borulva aludt egy fertályórát, majd ismét hazament, a Liliom utcába, ahol egészen hajnalig tartó üres, mélyfekete álomba zuhant.

Másnap, csütörtökön korán ért a Rákóczi térre, tengett-lengett, nem csinált semmit, Bagdy úr bölcsességeit hallgatta, míg fél háromkor el nem kéredzkedett, mondván, még egy-két szálát el kell varrnia a Nagy Gyula-ügyben.

– Miféléket? – hökkent meg Bagdy úr. Gyanakodva fürkészte Igaz Gerőt.

– Semmi érdemleges, kolléga úr, csak néhány tanú, akivel beszéltem. Ne kezdjenek kombinálni...

– Dicséretes körütekintés! – emelte magasba a jobb keze mutatóját Bagdy úr, s láthatóan megkönnyebbült.

Igaz Gerő egy halvány mosollyal nyugtázta az elismerést, aztán vette a kabátját-kalapját, azzal rohant is az Európa kávéházba, Klárához.

Az asszony már várta.

– Akkor tehát vége ennek a szerencsétlen ügynek – jegyezte meg, miután eljátszották a véletlen találkozás ceremóniáját, és a nyomozó végül helyet foglalt a nő asztalánál.

– Vége – erősítette meg Igaz Gerő. – Bár, ha rajtam múlna, én szívesen utánajárnék még ennek-annak.

– Túlságosan is lelkiismeretes, Gerő – búgta az asszony. – Gyula, s ezt én magam még mindig nem bírom fölfogni, kém volt, a kémeket pedig időnként elteszik az útból.

– Ez igaz – ismerte be a nyomozó. – Csak éppen engem nagyon is érdekelne, hogy ki tette el az útból. A szerbek? A mieink? A franciák? Vagy egy vita áldozata lett, függetlenül a tevékenységétől? És mi lehetett a megbízása? Netán pont a bolsevikok közé kellett beépülnie...?

– Beépülni?

– Bevett módszer. Mivel Kovács Péterékkal, az ismert és elkötelezett vörösökkel barátkozott, akik a közös frontmúltjuk miatt nyilván annak ellenére bíztak benne, hogy öltönyös ember volt, kitűnő eséllyel férközhetett be közéjük. Jelenleg mindenki fél a bolsevik mételetől. Ami Orosz-

országban történt, az megtörténhet máshol is. Zavaros és bizonytalan időket élünk...

Klára eltűnődött. Milyen hivatalosnak hangzik, amikor erről beszél, alapította meg, de ezt a megállapítást megtartotta magának.

– Apám pedig már attól tartott... – kezdte.

– Hogy vörössé lesz a veje? – vágott a szavába Igaz Gerő.

– Igen. Pár hete vendégeskedett nálunk Balog Károly, neki említette ezt a félelmét.

– A fuvaros Balog?

– Igen, ő.

Igaz Gerő kutatott az emlékei között egypár másodpercig, s hamar rá is akadt arra, amit keresett: Temesváry doktor egyik leirata említette a fuvaros Balogot, mint az Ébredő Magyarok egyik helyi vezetőjét, veszedelmes fölforgatót és agitátort.

– A rendőrség a fuvaros Balog-féléket csak egy fokkal tartja jobbnak, mint a vörösöket – mondta nyomatékosan.

– Anyám családja rokoni szálakkal kapcsolódik a Balog famíliához – Klára hangja hangyányit fensőbbesen csengett. – Szerintem nem lehet ellene kifogása a rendőrségnek sem.

– Nos, én nem ismerem az urat, csak egy olyan tényről közöltem, amelyet egyébiránt nem is közölhettem volna...

– Ne durcáskodjon! – nevetett föl Klára, és Igaz Gerő önmaga előtt sem tagadhatta, hogy valóban duzzogott egy kicsit, noha úgy vélte, az asszony kezdte – mint a gyerekek a játszótéren, gondolta magában erre.

– Nem teszem – mosolyodott el.

Egymás szemébe nézve kurtán fölnevettek, majd elkomolyodtak a vonásaik, és hosszan, hallgatagon ültek hosszú percekig, a tekintetük összefonódott.

– Menjen haza, Gerő – kapott észbe hirtelen az asszony. – Itt mindenki lát...

Igaz Gerő szó nélkül engedelmeskedett. Még mindig tompa bágyadságot érzett a tagjaiban és az agyában egyaránt, nem is vágyott másra, mint bezárkózni a szobájába, bámulni a plafont, egyik cigarettáról gyújtani a másikra, kiüríteni magából minden kétséget és kellemetlen érzést, lelki-furdalást és aggodalmat. Nemsokára így is tett: ingujjban és kigombolt nadrágban üldögélt az ágya szélén, egyik cigarettáról gyújtott a másikra, aztán hanyatt feküdt, s a sarokban a hálóját szövögető pókot figyelte.

Odakinn szürkült már, amikor halk kopogtatásra lett figyelmes. Biztosan Kisné akar valamit, gondolta, de nem érzett magában elég erőt ahhoz, hogy meghallgassa. Mivel azonban a kopogtató igazán makacsnak bizonyult, a sokadik koppanásra végül csak fölállt, hogy kinyissa az ajtót. Már a nyelve hegyén volt a kérdés, hogy a főbérelője ezúttal hagyja békén, ha lehetséges, ám a meglepetés a torkára forrasztotta a szót. Legnagyobb

megdöbbenésére ugyanis Klára állt előtte. A nő szinte belökte a szobába, és azonmód kulcsra zárta maga mögött az ajtót. Nem szólt egy szót sem, a szája elé tartott mutatóujjával jelezte, hogy ugyanezt várja a férfitől is, és vetkőzni kezdett.

Igaz Gerő nem értett semmit, a teste azonban tudta, mi a feladata.

